

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2022. № 9.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2022.9.13>

УДК 351.15(477)

К. Ю. Гамкрелідзе,

аспірант кафедри національної економіки та публічного управління,

Київський національний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6021-6992>

ТЕРМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ

K. Gamkrelidze,

Postgraduate student of the Department of National Economy and Public Administration, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

TERMINOLOGICAL ASPECTS OF PROBLEMS OF INTERNATIONAL CONFLICTS

У статті проаналізовано термінологічні аспекти проблем міжнаціональних конфліктів. З'ясовано, що у науковому середовищі в останні роки визначено декілька основних підходів до визначення поняття «конфлікт». Відповідно до одного підходу, в основі конфлікту лежить протилежність певних інтересів, цілей, прагнень особистості. Другий підхід розуміє конфлікт як протиріччя, що сягає найвищої точки його загострення та актуалізації. У третьому підході конфлікт є типом структурного дисбалансу і характеризується неможливістю збереження системи чи

суспільних відносин у незмінному вигляді. Четвертий підхід, що лежить в основі конфлікту, стосується подвійної соціальної напруги. Основним елементом у визначенні конфлікту є те, що в ньому беруть участь принаймні дві або більше сторін з протилежними цілями. Конфлікт, як правило, виникає не через етнічні відмінності, а через політичні, економічні, соціальні, культурні чи територіальні питання. Доведено, що Рамкова конвенція про захист національних меншин не містить чіткого визначення «національної меншини», оскільки немає загального визначення, погодженого всіма державами-членами Ради Європи. Таким чином, кожна сторона Рамкової конвенції має свободу розсуду для того, щоб оцінити, які групи повинні бути охоплені Конвенцією на її території. З'ясовано, що таке рішення має бути прийнято сумлінно та відповідно до загальних принципів міжнародного права, включаючи принцип вільної самоідентифікації, викладений у статті 3 Рамкової конвенції. Особи можуть самі вирішувати, чи бажають вони, щоб до них ставилися як до національної меншини. Однак їхнє рішення має базуватися на об'єктивних критеріях, пов'язаних з їхньою ідентичністю, такими як релігія, мова, традиції та культурна спадщина. Обґрунтовано, що держави-учасниці Конвенції мають різноманітні підходи щодо визначення національної меншини: від обмежувального підходу, наприклад, із встановленим переліком традиційних груп, які мають користуватися захистом Рамкової конвенції, до відкритого підходу, включаючи навіть нерезидентів. Враховуючи притаманні культурні, політичні та мовні відмінності між націями, чітка та спільна термінологія є надзвичайно важливою.

The article analyzes the terminological aspects of the problems of international conflicts. It has been found that in the scientific community in recent years, several basic approaches to defining the concept of "conflict" have been defined. According to one of them, the basis of the conflict is the opposite of certain interests, goals, aspirations of the individual. The second approach understands the conflict as a contradiction that reaches the highest point of its

aggravation and actualization. In the third approach, the conflict is a type of structural imbalance and is characterized by the impossibility of preserving the system or social relations in an unchanged form. A fourth approach underlying the conflict concerns a dual social tension. A key element in defining a conflict is that it involves at least two or more parties with opposing goals. Conflict, as a rule, arises not because of ethnic differences, but because of political, economic, social, cultural or territorial issues. It has been proven that the framework convention on the protection of national minorities does not contain a clear definition of "national minority", since there is no general definition agreed by all member states of the Council of Europe. Thus, each party to the Framework Convention has discretion to assess which groups should be covered by the Convention in its territory. This decision must be taken in good faith and in accordance with the general principles of international law, including the principle of free self-identification set forth in Article 3 of the Framework Convention. Individuals can decide for themselves whether they wish to be treated as a national minority. However, their decision should be based on objective criteria related to their identity, such as religion, language, tradition and cultural heritage. States parties to the Convention have a variety of approaches to defining a national minority: from a restrictive approach, for example, with an established list of traditional groups that should benefit from the protection of the Framework Convention, to an open approach, including even non-residents. Given the inherent cultural, political and linguistic differences between nations, clear and common terminology is extremely important.

Ключові слова: *конфлікти, міжнаціональні конфлікти, етнічна ідентичність, нація, національні меншини, корінні народи, культурна спадщина.*

Keywords: *conflicts, inter-ethnic conflicts, ethnic identity, nation, national minorities, indigenous peoples, cultural heritage.*

Постановка проблеми. Історично дослідження було синонімом терміну «наукове», яке часто асоціювалося з такими поняттями, як «об'єктивний» або «точний», оскільки це ті ключові характеристики, які характеризують успішну наукову розробку. Дослідження – це процес, за допомогою якого розробляється наукова проблема, обґрунтовуються нові парадигми, пропонуються нові процедури та встановлюються принципи, правила та закони, які передбачають певні зміни (політичні, інституційні, соціальні, економічні). Нові дані засновуються на логічному поєднанні емпіричних даних та отримуються в процесі дослідження через систематичний і логічний процес, утворюючи систематизований масив знань. Наукові дослідження дають нам бачення можливих відповідей, тим самим підкреслюючи важливість наукового пошуку. У цьому зв'язку видається логічним з'ясувати сутність понять, пов'язаних із проблемою міжнаціональних конфліктів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми міжнаціональних конфліктів досліджувались здебільшого в рамках загальних наукових праць, присвячених різним аспектам державної етнополітики. Авторами таких праць є відомі українські державознавці, етнополітологи та етносоціологи, зокрема, В.Євтух, О.Картунов, О.Майборода, П.Надолішній, М.Панчук, О.Рафальський, В.Трощинський, М.Шульга та ін.

Метою статті є дослідження термінологічних аспектів, пов'язаних із проблемою міжнаціональних конфліктів.

Виклад основного матеріалу. У науковому середовищі в останні роки визначено декілька основних підходів до визначення поняття «конфлікт». Відповідно до однієї з них, в основі конфлікту лежить протилежність певних інтересів, цілей, прагнень особистості. Другий підхід розуміє конфлікт як протиріччя, що сягає найвищої точки його загострення та актуалізації. У третьому підході конфлікт є типом структурного дисбалансу і характеризується неможливістю збереження системи чи суспільних відносин

у незмінному вигляді. Четвертий підхід, що лежить в основі конфлікту, стосується подвійної соціальної напруги. Конфлікт здатний перерости у жорстокий конфлікт, коли «існують неадекватні канали для діалогу та розбіжностей»; коли «незгодні голоси та глибоко занурені скарги неможливо почути та розглянути»; у середовищах «нестабільності, несправедливості та страху». Підходи до запобігання та вирішення конфліктів спрямовані на вирішення конфліктів ненасильницькими засобами [1].

Аналіз конфлікту – це структурований процес аналізу для розуміння конфлікту, який зосереджується на профілі конфлікту (історії конфлікту), залучених акторах та їх перспективах, структурних і безпосередніх причинах та динаміці взаємодії цих елементів. Аналіз конфлікту включає відкритий конфлікт (конфлікт, який дуже помітний і глибоко вкорінений), поверхневий конфлікт (видимий, але неглибокий чи без коренів), а також латентний конфлікт (прихований з можливістю появи). Важлива відмінність між аналізом конфлікту та аналізом контексту полягає в тому, що аналіз конфлікту завжди стосується зв'язку проблеми з конфліктом, нестабільністю та миром [2].

Конфлікт дійсно починається тоді, коли ідеї такої діяльності виникає у свідомості людей. Ворожість і агресія – це емоційні якості, які впливають на ідеї і значною мірою внутрішньо керовані (хоча вони можуть бути зовні стимульовані); ці якості мають важливий вплив на те, чи буде конфлікт вирішений у напрямі співпраці/координації або конкуренції/суперечок тощо. Існує декілька ускладнюючих факторів конфлікту, таких як комунікація, інформація, сприйняття, віра, репутація, перевага, пріоритет, здатність, тактика, контекст тощо, які, як правило, надають вивченню конфлікту фрагментарний вигляд. Вирішальне розмежування у визначенні конфлікту можна зробити на основі загального результату: конфлікт може бути конструктивним або деструктивним, а може мати значною мірою нейтральний ефект. З латинської конфлікт означає «зіткнутися або вступити

в бійку», це є протистояння між одним або кількома сторонами, які прагнуть до несумісних або конкурентних засобів чи цілей. Конфлікт може бути або явний, або прихований, в цьому випадку він залишається бездіяльним протягом деякого часу, оскільки несумісності є неартикульованими у громадянському суспільстві. Поняття «конфлікт» означає незгоду або аргумент проти певної думки чи ідеї. Основним елементом у визначенні конфлікту є те, що в ньому беруть участь принаймні дві або більше сторін з протилежними цілями. Це означає, що кожна сторона хоче отримати те ж, що й інша, або зберегає статус-кво, якщо вимоги однієї сторони задовольняються [3, с. 121].

Пітер Валенштайн визначає три загальні форми конфліктів: міждержавні, внутрішні конфлікти. Міждержавний конфлікти - це суперечки між національними державами або порушення державного устрою. Однак міжнародне співтовариство стає все більш стурбованим із зростанням частоти та інтенсивності внутрішніх конфліктів, які сприяють розширенню природи, витонченості та, часом, легітимізації інтервенціонізму політики. Прикладами внутрішніх і державотворчих конфліктів є громадянські та етнічні війни, антиколоніальна боротьба, сепаратистські та автономні рухи, територіальні конфлікти та битви за контроль над органами влади. Сьогодні також прикута увага до «глобальних конфліктів», де недержавні групи борються з міжнародними та регіональними організаціями [4, с. 33].

Аналізуючи поняття «міжнаціональний конфлікт», зазначимо, що цей термін розуміється науковцями як суперечка між конкуруючими групами, які ідентифікують себе переважно на основі етнічних критеріїв і які висувають групові претензії на ресурси на основі своїх колективних прав. Такі етнічні критерії можуть включати уявлення про спільну культуру, національність, мову, релігію та расу, оскільки в кожній країні проживають тисячі людей, які сповідують різні релігії, мають різні звичаї та традиції, розмовляють різними мовами, належать до різних культур тощо.

Міжнаціональний конфлікт є однією з головних загроз міжнародному миру та безпеці. Конфлікти на Балканах, в Руанді, Чечні, Іраку, Індонезії, Шрі-Ланці, Індії, а також в Ізраїлі, на Західному березі річки Йордан і в секторі Газа є одними з найвідоміших і найстрашніших прикладів кінця 20-го і початку 21 століття. Дестабілізація провінцій, штатів, а в деяких випадках навіть цілих регіонів є поширеним наслідком етнічного насильства. Міжнаціональний конфлікт є формою конфлікту, в якому присутній етнічний вимір. Конфлікт, як правило, виникає не через етнічні відмінності, а через політичні, економічні, соціальні, культурні чи територіальні питання [5].

Етнічна група – це колективне вірування в спільне походження, зв'язок із певною територією, уявлення про спільну культуру та віру в спільну долю. Ця віра в спільне походження більшою мірою завдячує міфам, аніж генетиці. Звичайно, деякі етнічні спільноти можуть бути результатом кровноспоріднених або споріднених зв'язків, але найбільшою мірою такої етнічної спадщини є функцією віри, а не генетичного походження. Адже досить складно уявити, щоб десь у глибокій давнині були прабатьки кожної існуючої на сьогодні етнічної групи світу.

Уоррен Клементс зазначає, що термін «етнічна приналежність» походить від грецького слова етнос, яке описує спільноту спільного походження. У дослідженні міжнаціональних конфліктів терміни етнічна група, національна група, етнічна спільнота, народ і меншина здебільшого використовуються як синоніми. Два елементи створюють основу для ідентифікації етнічних груп: по-перше, акцентування культурних рис і, по-друге, відчуття того, що ці риси відрізняють групу від членів суспільства, які не поділяють відмінних характеристик [6].

Ентоні Д. Сміт, дослідник етнічності та націоналізму, визначив етнічні критерії, які забезпечують походження спільнотної ідентичності. До них належать спільний історичний досвід і спогади, міфи про спільне походження, спільну культуру та етнічну приналежність, а також зв'язок з

історичною територією чи батьківщиною, на якій група може або не може проживати зараз. Елементи спільної культури включають мову, релігію, закони, звичаї, одяг, музику, ремесла, архітектуру і навіть їжу. Етнічні спільноти демонструють ознаки солідарності та самосвідомості, які часто виражаються назвою, яку група дає сама собі [7].

Етнічна ідентичність формується як матеріальними, так і нематеріальними характеристиками. Відчутні характеристики, такі як спільна культура чи спільні видимі фізичні риси, важливі, оскільки вони сприяють відчуттю ідентичності, солідарності та унікальності групи. Якщо група вживає заходів для протистояння загрозам, її етнічна приналежність стає політизованою, а сама вона стає політичним актором завдяки своїй спільній ідентичності. З іншого боку, етнічна приналежність так само базується на нематеріальних факторах, а саме на тому, у що люди вірять або змушені вірити, щоб створити почуття солідарності серед членів певної етнічної групи та виключити тих, хто не є членами [8].

Рамкова конвенція про захист національних меншин визначає, що «кожна особа, яка належить до національної меншини, має право вільно вибирати, ставитися чи не ставитися до неї як до такої, і цей вибір не повинен завдавати шкоди» [9].

Рамкова конвенція про захист національних меншин не містить чіткого визначення «національної меншини», оскільки немає загального визначення, погодженого всіма державами-членами Ради Європи. Таким чином, кожна сторона Рамкової конвенції має свободу розсуду для того, щоб оцінити, які групи повинні бути охоплені Конвенцією на її території. Це рішення має бути прийнято сумлінно та відповідно до загальних принципів міжнародного права, включаючи принцип вільної самоідентифікації, викладений у статті 3 Рамкової конвенції. Особи можуть самі вирішувати, чи бажають вони, щоб до них ставилися як до національної меншини. Однак їхнє рішення має базуватися на об'єктивних критеріях, пов'язаних з їхньою ідентичністю,

такими як релігія, мова, традиції та культурна спадщина.

Загальноприйнятого визначення поняття «меншина» не існує. Деякі його елементи безперечно визначені як, наприклад, стандартна, якщо не універсальна класифікація меншини на три групи: етнічні меншини, мовні меншини та релігійні меншини; будь-який з цих трьох критеріїв можуть бути застосовані комплексно або, частіше, вони можуть бути частково кумулятивними. Така потрібна характеристика прийнята в статті 27 Міжнародного пакту про цивільні і політичні права та згадана в розділі 5.1 Загального коментаря за підсумками «Звіту про відповіді на анкету щодо прав меншин» від 6 квітня 1994 року [10, с. 44]. Проте в жодному з них не було сформульовано загальноприйнятого визначення меншин.

Держави-учасниці Конвенції мають різноманітні підходи щодо визначення національної меншини: від обмежувального підходу, наприклад, із встановленим переліком традиційних груп, які мають користуватися захистом Рамкової конвенції, до відкритого підходу, включаючи навіть нерезидентів. Консультативний комітет, група незалежних експертів, яка допомагає контролювати виконання Конвенції, оцінює, чи не виключають держави-учасниці довільно певні групи, які бажають підпадати під дію Конвенції.

Дослідниця Ніка Потінкара зазначає, що питання тлумачення поняття «національні меншини» існує досить давно, проблема є занадто делікатною і деякі науковці не вважають за необхідне віднайти універсальне визначення цього терміну, оскільки у науковому середовищі і до сьогодні не вироблені підходи щодо дослідження проблем національних меншин. Однак, невизначеність теоретичних засад у досліджуваному питанні не дозволяє виробити практико-орієнтовані рішення, механізми та засоби задля пом'якшення чи усунення одного з найважливіших факторів дестабілізації у сучасному світі, якими почасти виступають напружені міжнаціональні відносини. Існування на територіях більшості країн світу

мультинаціонального складу численних мовних, етнічних, релігійних та меншин поряд із титульною нацією, потребує відповідного законодавчого врегулювання життєдіяльності цих спільнот та усунення будь яких ризиків загострення соціально-політичної стабільності держави [11].

Прийнята консенсусом у 1992 році Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин має на меті захист та заохочення прав осіб, що належать до етнічних чи національних, мовних та релігійних меншин, а також сприяє соціальній та політичній стабільності держав, у яких вони проживають [12].

Як зазначалось вище, узгодженого визначення меншини (в тому числі міжнародного), до сьогодні не вироблено. Таке становище пов'язане як з об'єктивними факторами (такі як наявність спільної етнічної приналежності, мови чи релігії), так і з суб'єктивними чинниками (включно з тим, що особи повинні ідентифікувати себе як належних до національної чи етнічної, релігійної чи мовної групи), тобто група меншості).

Генеральна Асамблея ще у 1948 році заявила, що ООН не може залишатися байдужою до долі меншин. На створення Декларація ООН про меншини надихнула стаття 27 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, яка є найбільш прийнятним юридично обов'язковим положенням щодо меншин.

Декларація ООН про права осіб, які належать до національних, етнічних, релігійних та мовних меншин, прийнята у 1992 році, однак у цьому спеціальному міжнародному документі поняття «меншина» також не визначено. Однак у Європейській хартії регіональних мов або мов меншин 1992 року та Рамковій конвенції про захист прав національних меншин 1994 року застосовується більш усталена-термінологія – «національна меншина» та «особи, які належать до меншин», однак ці терміни в цих документах не розтлумачені.

Проект «Меншини під загрозою» в Університеті Меріленда розпочав

відстеження етнічних груп у 1986 році. Було розроблено декілька типів для класифікації груп: етнонаціоналісти, корінні народи, етнокласи, громадські суперники, релігійні секти та національні меншини.

Етнонаціоналісти – це великі, регіонально зосереджені етнічні групи з історією автономії або сепаратистської боротьби.

Корінні народи – корінні жителі або нащадки корінних жителів колонізованої території. Ці групи зазвичай мають традиційні соціальні, економічні та культурні звичаї, які відрізняють їх від решти суспільства. Незважаючи на те, що корінні народи часто помітно відрізняються від домінуючої групи (їх зазвичай відрізняють не лише фізичні ознаки, а й мова, релігія, традиції тощо), вони, як правило, погано організовані, мають слабкі зв'язки між членами групи, і, отже, зазвичай не можуть успішно висловити свої претензії (переважно на землю та доступ до ресурсів). У результаті корінні народи є одними з найбільш маргіналізованих етнічних груп у світі.

Релігійні секти – це етнічні групи, які відрізняються від решти свого суспільства переважно своїми релігійними переконаннями та пов'язаними з ними культурними практиками. Релігійні меншини, як правило, мають високу групову згуртованість, оскільки релігія є дуже помітною рисою. Крім того, релігійні групи зазвичай вже мають організаційну структуру, що робить мобілізацію груп особливо легкою та ймовірною. Для цих політизованих релігійних меншин їхня віра є тим, що відрізняє їх, але їхні цілі мають політичний характер (наприклад, участь в уряді, недискримінація або визнання меншини).

Національні меншини – це групи, родичі яких проживають у сусідній державі, але є меншиною в державі, в якій вони проживають. Більшість із цих груп мають історію політичної автономії, яку вони прагнуть відновити [13].

Якщо політичною метою етнічної мобілізації є самовизначення, рух називають націоналізмом. Нація в цій співпраці є політизованою етнічною

групою з прагненням до самоврядування; самоврядування може набувати різноманітних форм, починаючи від участі в громадських справах до місцевої сегментарної автономії та територіальних вимог, включаючи незалежність. Вживання поняття нація є проблематичним. З одного боку, нація може означати державу в цілому (цей термін використовується в міжнародних документах або ООН). Якщо в цьому контексті нація стосується людей, то її можна розуміти як сукупне, постійне населення держави, засноване на громадянстві. З іншого боку, поняття нація широко використовується для позначення політизованої етнічної групи, і в цьому випадку зв'язок між людьми базується на етнічній приналежності, а не на громадянстві.

Висновки. Таким чином, розуміння сутності проаналізованих понять є одним із кількох кроків, необхідних для забезпечення локальної безпеки. Без чітких визначень наука втрачає свою практичну користь і не може узгоджено виробляти нові стратегічні напрями державної політики. Будь який конфлікт, і міжнаціональний в тому числі, є результатом розбіжностей між акторами на основі сприйняття несумісних цілей. Розбіжності та конфлікти є неминучими повсякденними явищами, і їх вирішення може призвести до конструктивних змін. Конфлікти часто аналізуються на різних рівнях – міжособистісному, груповому/громадському та національному – з точки зору того, як ці рівні взаємодіють один з одним. Суттєва напруга в людському суспільстві лежить між тими, хто бачить чисту вигоду від умов протистояння, і тими, хто хоче отримати вигоду від умов мирного існування різних націй в одній країні. За таких умов еволюція суспільства визначається динамікою напруженості між цими протиборчими силами, оскільки вони виявляють свої особливості суб'єктивні, цілеспрямовані відповіді на незліченні ситуації, політику чи події.

Враховуючи притаманні культурні, політичні та мовні відмінності між націями, чітка та спільна термінологія є надзвичайно важливою. Якщо державна політика протидії міжнаціональним конфліктам має досягти

максимальної ефективності з мінімальним ризиком, відповідна термінологія повинна бути однаково зрозуміла усім учасникам.

Література:

1. Rami Kinsara. New Approaches to Understanding Conflict Resolution Results. URL : https://www.researchgate.net/publication/304292300_New_Approaches_to_Understanding_Conflict_Resolution_Results
2. Conflict Analysis. URL : <https://www.unicef.org/media/96581/file/Guide-to-Conflict-Analysis.pdf>
3. St. Augustine. Diplomat's Dictionary. Ed. Charles W. Freeman Jr. Institute for National Strategic Studies. Washington, DC: National Defense University Press, 2014. 276.
4. Peter Wallenstein. Law and the Boundaries of Place and Race in Interracial Marriage: Interstate Comity, Racial Identity, and Miscegenation Laws in North Carolina, South Carolina, and Virginia, 1860s-1960s,"Akron Law Review: Vol. 32, P 31-38.
5. Peace and Security. URL : <https://www.un.org/en/global-issues/peace-and-security>
6. Warren Clements. The evolution of the word 'ethnic'. URL : <https://www.theglobeandmail.com/arts/the-evolution-of-the-word-ethnic/article623070/>
7. Anthony D. Smith. Nationalism in the Twentieth Century. URL : <https://openresearch-repository.anu.edu.au/bitstream/1885/115194/2/b12248873.pdf>
8. Nationalism, Ethnicity and Democracy: Contemporary Manifestations. URL : https://www3.gmu.edu/programs/icar/ijps/vol2_2/pamir.htm
9. Рамкова конвенція про захист національних меншин. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_055#Text

10. Report on the replies to the questionnaire on the rights of minorities, in: “The protection of minorities”, Collection Science and Technique of Democracy, no. 9, 1994, p. 45.

11. Nika Potinkara. Finland-Swedes and the Concept of National Minorities in Sweden. URL : <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17449057.2022.2108596>

12. Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_318#Text

13. Minority at Risk. The MAR Project. URL : <http://www.mar.umd.edu/>

References

1. Kinsara, R. (2015), “New Approaches to Understanding Conflict Resolution Results”, available at: https://www.researchgate.net/publication/304292300_New_Approaches_to_Understanding_Conflict_Resolution_Results (Accessed 10 Sept 2022).

2. UNICEF (2016), “Conflict Analysis”, available at: <https://www.unicef.org/media/96581/file/Guide-to-Conflict-Analysis.pdf> (Accessed 10 Sept 2022).

3. Charles, W. and Freeman, Jr. (2014), St. Augustine. Diplomat's Dictionary, Institute for National Strategic Studies. National Defense University Press, Washington, DC, USA.

4. Wallenstein, P. (2015), “Law and the Boundaries of Place and Race in Interracial Marriage: Interstate Comity, Racial Identity, and Miscegenation Laws in North Carolina, South Carolina, and Virginia, 1860s-1960s”, Akron Law Review, vol. 32, pp. 31-38.

5. UN (2020), “Peace and Security”, available at: <https://www.un.org/en/global-issues/peace-and-security> (Accessed 10 Sept 2022).

6. Clements, W. (2011), "The evolution of the word 'ethnic'", available at: <https://www.theglobeandmail.com/arts/the-evolution-of-the-word-ethnic/article623070/> (Accessed 10 Sept 2022).
7. Smith, A.D. (1979), "Nationalism in the Twentieth Century", available at: https://openresearch-repository.anu.edu.au/bitstream/1885/115194/2/b12_248873.pdf (Accessed 10 Sept 2022).
8. Pamir, P. (1996), "Nationalism, Ethnicity and Democracy: Contemporary Manifestations", available at: https://www3.gmu.edu/programs/icar/ijps/vol2_2/pamir.htm (Accessed 10 Sept 2022).
9. Council of Europe (1995), "Framework Convention on the Protection of National Minorities", available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_055#Text (Accessed 10 Sept 2022).
10. Collection Science and Technique of Democracy (1994), "Report on the replies to the questionnaire on the rights of minorities, in: "The protection of minorities", Collection Science and Technique of Democracy, vol. 9.
11. Potinkara, N. (2022), "Finland-Swedes and the Concept of National Minorities in Sweden", available at: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17449057.2022.2108596> (Accessed 10 Sept 2022).
12. UN (1992), "Declaration on the rights of persons belonging to national or ethnic, religious and linguistic minorities", available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_318#Text (Accessed 10 Sept 2022).
13. The MAR Project (2022), "Minority at Risk", available at: <http://www.mar.umd.edu/> (Accessed 10 Sept 2022).

Стаття надійшла до редакції 20.09.2022 р.